

Szkolenie z zakresu ochrony gatunkowej zwierząt

Damian Czechowski

Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Katowicach

damian.czechowski.katowice@rdos.gov.pl

tel. 32 20 77 867

Bielsko-Biała, 22.03.2012

W prezentacji wykorzystano informacje z Projektu Strategii zarządzania populacją kormorana w Polsce, Bzoma Sz., 2011

Ustawa o ochronie przyrody

- 10 marca 1934 r.
 - 7 kwietnia 1949 r.
 - 16 października 1991 r.
 - 16 kwietnia 2004 r. (Dz. U. z 2009r. Nr 151, poz. 1220 z późn. zm.)
- 2012 r. - nowelizacja

Formy ochrony przyrody

1. Parki narodowe
2. Rezerваты przyrody
3. Parki krajobrazowe
4. Obszary chronionego krajobrazu
5. Obszary natura 2000
6. Pomniki przyrody
7. Stanowiska dokumentacyjne
8. Użytki ekologiczne
9. Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe
10. Ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów

Organy ochrony przyrody

Art. 91

Organami w zakresie ochrony przyrody są:

- 1) minister właściwy do spraw środowiska;
 - 1a) Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska;
- 2) wojewoda;
 - 2a) regionalny dyrektor ochrony środowiska;
 - 2b) marszałek województwa;
 - 2c) dyrektor parku narodowego;
- 3) starosta;
- 4) wójt, burmistrz albo prezydent miasta.

Ochrona gatunkowa – przepisy szczegółowe

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 października 2011r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. z 2011r. Nr 237, poz. 1419).

Ochrona gatunkowa (rozporządzenie)

7. W stosunku do zwierząt należących do gatunków dziko występujących, o których mowa w 2—4 i 6, wprowadza się następujące zakazy:

- 1) umyślnego zabijania;
- 2) umyślnego okaleczania i chwytania;
- 3) transportu, pozyskiwania, przetrzymywania, a także posiadania żywych zwierząt;
- 4) zbierania, przetrzymywania i posiadania okazów gatunków;
- 5) umyślnego niszczenia ich jaj, postaci młodocianych i form rozwojowych;
- 6) niszczenia ich siedlisk i ostoi;
- 7) niszczenia ich gniazd;
- 8) niszczenia ich mrowisk, nor, legowisk, żeremi, tam, tarlisk, zimowisk i innych schronień;

Ochrona gatunkowa (rozporządzenie)

- 9) wybierania, posiadania i przechowywania ich jaj;
- 10) wyrabiania, posiadania i przechowywania wydmuszek;
- 11) preparowania okazów gatunków;
- 12) zbywania, oferowania do sprzedaży, wymiany i darowizny okazów gatunków;
- 13) wwożenia z zagranicy i wywożenia poza granicę państwa okazów gatunków;
- 14) umyślnego płoszenia i niepokojenia;
- 15) fotografowania, filmowania i obserwacji, mogących powodować płoszenie lub niepokojenie zwierząt, przy których nazwach w załączniku nr 1 do rozporządzenia zamieszczono znak (1);
- 16) przemieszczania z miejsc regularnego przebywania na inne miejsca;
- 17) przemieszczania urodzonych i hodowanych w niewoli do stanowisk naturalnych.

Odstępstwa od zakazów (uop art. 56 ust. 2)

Regionalny dyrektor ochrony środowiska na obszarze swojego działania może zezwolić:

- 1) w stosunku do gatunków objętych ochroną częściową
– na czynności podlegające zakazom, określonym w art. 51 ust. 1 i w art. 52 ust. 1;
- 2) w stosunku do gatunków objętych ochroną ścisłą
– na czynności podlegające zakazom, określonym w art. 51 ust. 1 pkt 2–4 i w art. 52 ust. 1 pkt 3–9, 12 i 13.

Odstępstwa od zakazów (uop art. 56 ust. 4)

Zezwolenia, o których mowa mogą być wydawane w przypadku braku rozwiązań alternatywnych, jeżeli nie spowoduje to zagrożenia dla dziko występujących populacji chronionych gatunków roślin, zwierząt lub grzybów oraz

m.in.

wynikają z konieczności ograniczenia poważnych szkód w gospodarce, w szczególności rolnej, leśnej lub rybackiej.

Zezwolenia (uop art. 56 ust. 6), o których mowa w ust. 1 i 2, mogą być wydane na wniosek zawierający odpowiednio:

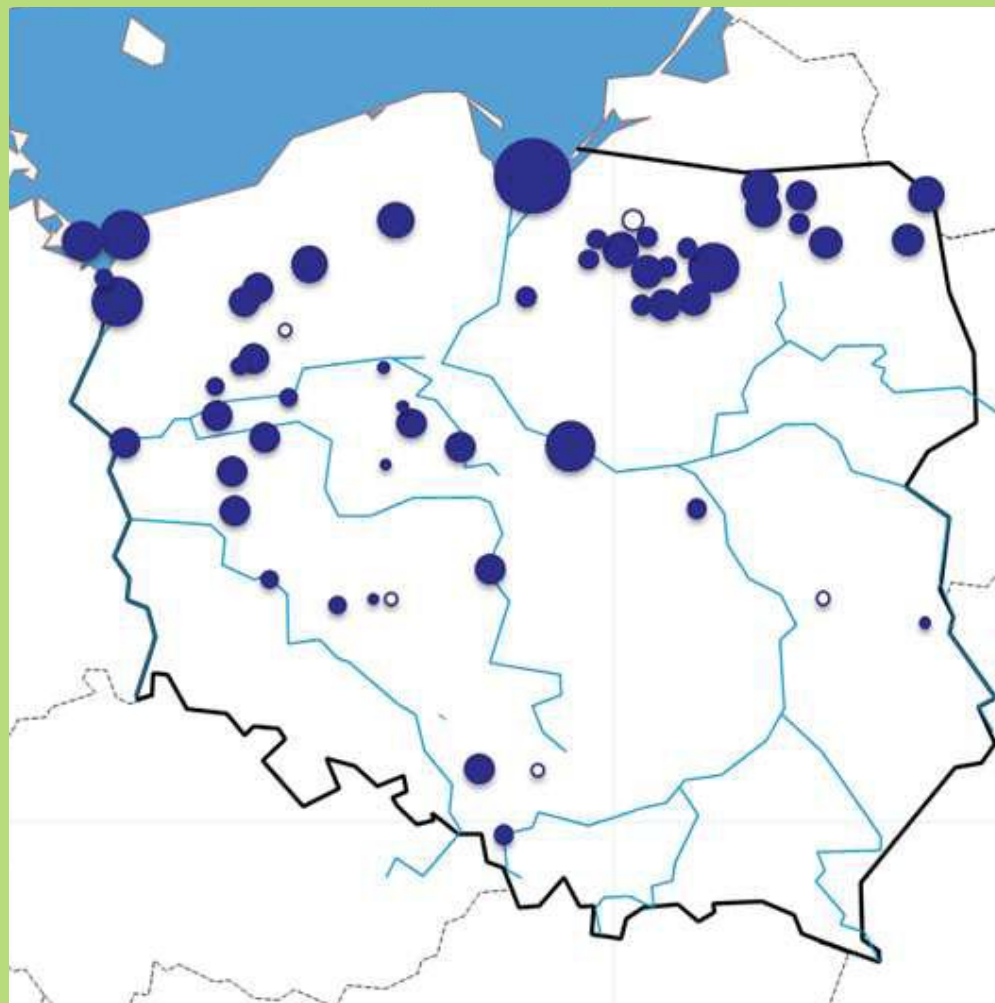
- 1) imię, nazwisko i adres albo nazwę i siedzibę wnioskodawcy;
- 2) cel wykonania wnioskowanych czynności;
- 3) opis czynności, na którą może być wydane zezwolenie;
- 4) nazwę gatunku lub gatunków, których będą dotyczyły działania, w języku łacińskim i polskim, jeżeli polska nazwa istnieje;
- 5) liczbę lub ilość osobników, których dotyczy wniosek, o ile jest to możliwe do ustalenia;
- 6) wskazanie sposobu, metody i stosowanych urządzeń do chwytania, odławiania lub zabijania zwierząt albo sposobu zbioru roślin i grzybów lub sposobu wykonania innych czynności, na które może być wydane zezwolenie, a także miejsca i czasu wykonania czynności oraz wynikających z tego zagrożeń;
- 7) wskazanie podmiotu, który będzie chwycił lub zabijał zwierzęta.

Liczebność par lęgowych kormorana w Polsce

lata 70.XX w. – 1500 par
lata 90.XX w. – 15000 par
2006 – około 26000 par
w 53 koloniach
2010 – około 27000 par
W 60 koloniach

Europa – 350 000 par

Liczba gniazd(1) i kolonii(2) kormoranów w województwie śląskim

2006	2010
1 – 431	1 – 385
2 – 3	2 – 2

Jezioro Dzierżno
Zbiornik Goczałkowice

Ptaki migrujące

Przybywa ptaków z kolonii położonych na północ od Polski: kraje nadbałtyckie, Rosja, Finlandia, Szwecja.

Szlaki migracji prowadzą przez Polskę.

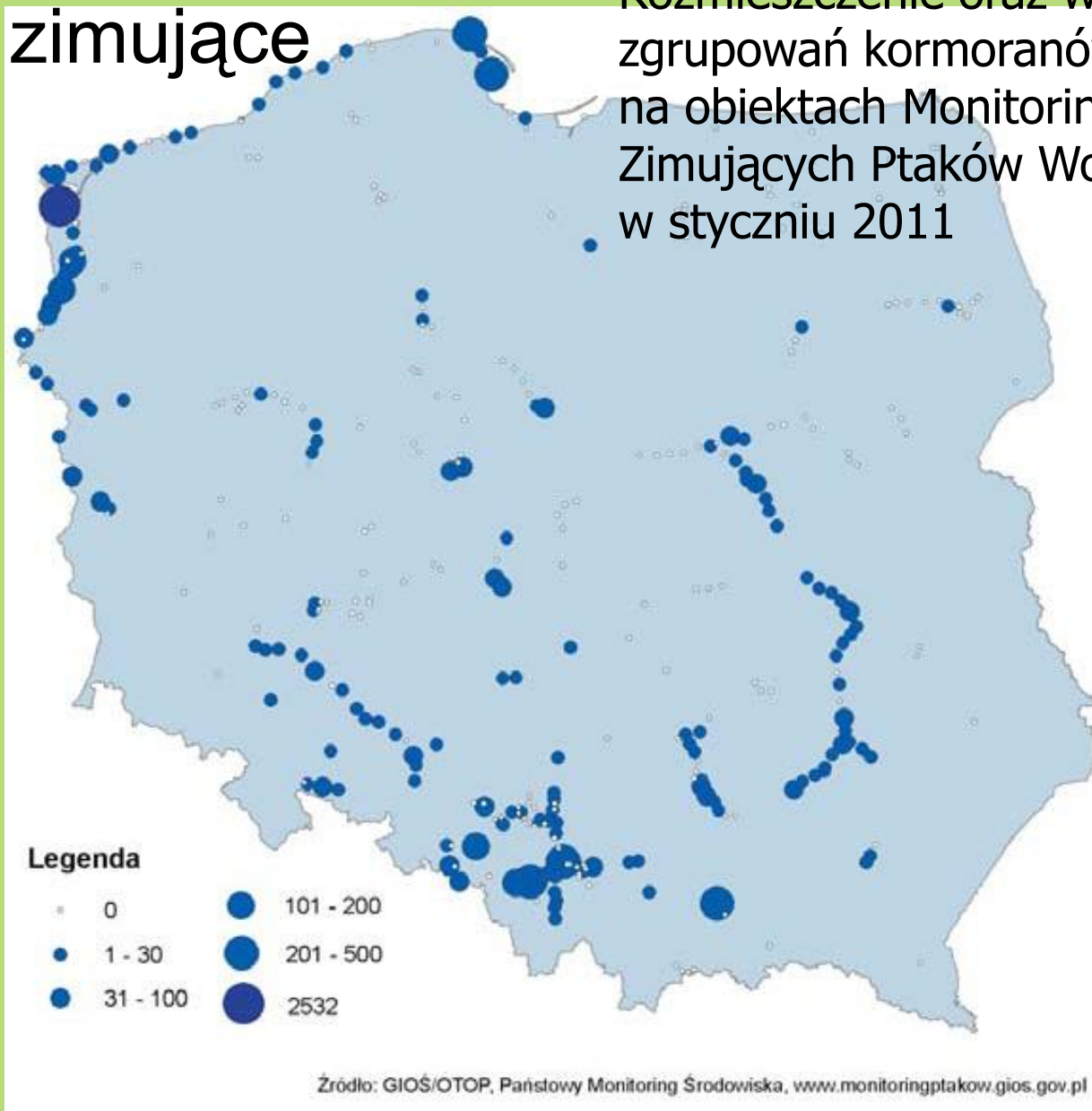
Wzrost populacji zimujących jest hamowany ostrymi zimami.

Potencjalna liczba migrantów może dochodzić do kilkuset tysięcy (200 do 300 tys.) w Polsce.

Ptaki zimujące

Rozmieszczenie oraz wielkość zgrupowań kormoranów w Polsce na obiektach Monitoringu Zimujących Ptaków Wodnych w styczniu 2011

Szkody w rybołówstwie i wędkarstwie

- Zmniejszenie wielkości połowów
- Zmniejszenie wartości złowionych ryb (uszkodzenia, choroby)
- Straty w narzędziach połowowych (uszkodzenia sieci)

Sposoby ograniczania strat

Polepszanie siedlisk

- Renaturyzacja siedlisk (głównie rzek)
- Wprowadzanie sztucznych schronień (do stawów)

Działania z zakresu gospodarowania populacjami ryb

- Zmiany w sposobie zarybień
- Wpływ na strukturę gatunkową ryb
- Zmiana zagęszczenia obsad w stawach
- Lokowanie najbardziej wrażliwych stad w pobliżu miejsc o zwiększonej aktywności ludzi

Utrudnianie kormoranom dostępu do wody

- Całkowite pokrycie stawów drobną siatką (o oczku nawet poniżej 20 cm) lub równoległymi linami
- Całkowite pokrycie stawów siatką o dużym oczku (5 – 10 m)
- Częściowe pokrycie stawów siatką o gęstym oczku (<20cm) lub zanurzone klatki

Sposoby ograniczania strat

Płoszenie kormoranów, bez ich zabijania

- Patrowanie terenu
- Metody akustyczne
- Metody wizualne
- Metody kombinowane

Odstrzał

- Odstrzał w celu płoszenia
- Odstrzał w celu zmniejszenia populacji

Działania skierowane przeciwko lęgom

- Zapobieganie powstawaniu nowych kolonii
- Niszczenie lub zamiana jaj
- Redukcja lokalnej populacji lęgowej

Zasady zarządzania populacją kormoranów

- Aby działania związane z wprowadzaniem derogacji od ochrony gatunkowej były skuteczne, muszą być one ograniczone tylko do miejsc najbardziej narażonych, gdyż w innym przypadku efekty różnych działań będą się nawzajem znosić.
- Płoszenie i odstrzał należy prowadzić wyłącznie na obiektach hodowlanych.
- Należy wytypować miejsca bez płoszenia kormoranów.
- Na obiektach stawowych, które cechują się wybitnymi walorami przyrodniczymi ograniczenia w płoszeniu kormoranów powinny być rekompensowane finansowo, np. różnego rodzaju dopłatami.

Liczebność wydry w Polsce

Szacunkowa populacja krajowa 10 - 15 tys. osobników

REGIONALNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA
W KATOWICACH

Sposoby ograniczania strat

- Rekompensaty
- Odłowy i eliminacja gatunku
- Zwiększenie zróżnicowania gatunkowego i obniżenie zagęszczenia ryb
- Tworzenie „zbiorników buforowych”
- Polepszenie warunków siedliskowych/ tworzenie strefy litoralu
- Grodzenia stawów rybnych

Odszkodowania

Obecnie w Polsce brak możliwości uzyskania odszkodowania za szkody wyrządzone przez kormorany na drodze administracyjnej

Jak wypełnić dokumenty zgodnie z (uop art. 56 ust. 6)

Określ:

- swoje dane (imię, nazwisko i adres albo nazwę i siedzibę wnioskodawcy),
- cel wykonania wnioskowanych czynności,
 - np. zmniejszenie strat w gospodarce rybackiej, wraz z krótkim opisem (wielkość strat, okresy największego zagrożenia, możliwość stosowania innych alternatywnych metod) uzasadniającym potrzebę realizacji działań podlegających zakazowi,
- 3) opis czynności, na którą ma być wydane zezwolenie,
 - metodyka, sposób i technologia wykonywanej czynności naruszającej zakaz,
- 4) nazwę gatunku lub gatunków, których będą dotyczyły działania, w języku polskim i łacińskim, jeżeli polska nazwa istnieje,

Jak wypełnić dokumenty zgodnie z (uop art. 56 ust. 6)

Określ:

- 5) liczbę lub ilość osobników, których dotyczy wnioski, o ile jest to możliwe do ustalenia,
- 6) wskazanie sposobu wykonania czynności,
 - opis od rozpoczęcia procesu do uzyskania końcowego efektu w wyniku czego naruszone zostaną zakazy obowiązujące w stosunku do gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą lub częściową,
- 7) miejsce i czas wykonania czynności (do kiedy ma obowiązywać zezwolenie),
- 8) Wskazanie podmiotu, który będzie chwycił lub zabił zwierzęta

Ile to kosztuje

- W przypadku podmiotów gospodarczych wydanie zezwolenia podlega opłacie skarbowej zgodnie z ustawą z dnia 16 listopada 2006 r. o opłacie skarbowej (Dz. U. Nr 225, poz.1635).
- Wysokość opłaty skarbowej ustalona wg załącznika do ww. ustawy wynosi 82 zł.
- Opłaty skarbowej można dokonać gotówką do kasy Wydziału Finansów Urzędu Miasta przy ul. Pocztowej 7 w Katowicach lub na rachunek bankowy Urzędu Miasta Katowice – numer rachunku: 46 1050 0099 5593 0211 1111 1111.
- W tytule przelewu powinna być umieszczona szczegółowa informacja np. „opłata za wydanie zezwolenia na wykonywanie czynności zabronionych w stosunku do gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą lub częściową”.
- Pamiętaj, aby złożyć potwierdzenie zapłaty razem z dokumentami.
- Jeśli działasz przez pełnomocnika, za złożenie pełnomocnictwa powinieneś zapłacić dodatkowo opłatę skarbową w wysokości 17 zł.

Ile to kosztuje

Jeżeli z zapisów ustawy o opłacie skarbowej wynika, że wnioskodawca zwolniony jest z opłaty, wówczas należy informację taką umieścić we wniosku (przyspieszy to proces administracyjny).

Zgodnie z art. 7 pkt 6 ustawy z 16 listopada 2006r. o opłacie skarbowej, zwalnia się z opłaty skarbowej

osoby fizyczne prowadzące czynną ochronę gatunkową oraz osoby fizyczne, których gospodarstwo rolne, leśne lub rybackie narażone jest na szkody wyrządzane przez gatunki zwierząt chronionych nieobjęte odszkodowaniem Skarbu Państwa – wyłącznie w zakresie przedmiotów opłaty skarbowej związanych z ochroną przyrody.

Kiedy złożyć dokumenty

- Złóż wniosek najlepiej minimum 6-7 tygodni przed rozpoczęciem działań podlegających zakazowi w stosunku do gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą lub częściową.
- Aby jak najszybciej uzyskać zezwolenie wniosek powinien zawierać wszystkie potrzebne informacje.
- Wnioski niekompletne będą wymagały uzupełnienia co może wydłużyć proces uzyskania zezwolenia.

Jaki jest czas realizacji

Decyzje wydawane są bez zbędnej zwłoki, nie później niż w ciągu 1 miesiąca, a w przypadku spraw szczególnie skomplikowanych – nie później niż w ciągu dwóch miesięcy od daty wszczęcia postępowania.

Zezwolenia na odstępstwa od zakazów zawierają:

- Dane wnioskodawcy
- Nazwę gatunków, których dotyczą działania
- Liczbę lub ilość osobników, jeżeli jest to możliwe do ustalenia
- Opis czynności, na które wydaje się zezwolenie
- Sposoby wykonywania ww. czynności
- Określony termin obowiązywania
- Termin złożenia sprawozdania z wykorzystania zezwolenia

Konsekwencje zaniechania działań mających na celu ochronę siedlisk i ostoi

Przepisy karne

Kto umyślnie narusza zakazy obowiązujące we wszystkich formach ochrony przyrody oraz w stosunku do gatunków objętych ochroną; posiada okazy gatunków bez zezwolenia

- podlega karze aresztu lub grzywny (art. 127 uop)

Kto chwytą lub zabija dziko występujące zwierzęta objęte ochroną gatunkową ścisłą lub częściową przy użyciu urządzeń, sposobów lub metod, o których mowa w art. 54 (metody niehumanitarne, kłusownicze)

- podlega karze aresztu lub grzywny (art. 131 uop)

Szkoda w środowisku

Ustawa z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie

Przez pojęcie szkoda w środowisku rozumie się przez to negatywną, mierzalną zmianę stanu lub funkcji elementów przyrodniczych, ocenioną w stosunku do stanu początkowego, która została spowodowana bezpośrednio lub pośrednio przez działalność prowadzoną przez podmiot korzystający ze środowiska, m.in. w gatunkach chronionych lub chronionych siedliskach przyrodniczych.

Kodeks karny

Przestępstwa przeciw środowisku

Ustawa z 6 czerwca 1997r. Kodeks karny (Dz.U. 1997 nr 88 poz. 553 z późn. zm.), art. 181

1. Kto powoduje zniszczenie w świecie roślinnym lub zwierzęcym w znacznych rozmiarach, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.
2. Kto, wbrew przepisom obowiązującym na terenie objętym ochroną, niszczy albo uszkadza rośliny lub zwierzęta powodując istotną szkodę, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.
3. Karze określonej w 2 podlega także ten, kto niezależnie od miejsca czynu niszczy albo uszkadza rośliny lub zwierzęta pozostające pod ochroną gatunkową powodując istotną szkodę.
4. Jeżeli sprawca czynu określonego w 1 działa nieumyślnie, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.
5. Jeżeli sprawca czynu określonego w 2 lub 3 działa nieumyślnie, podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności.

Udział społeczeństwa

Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko

- Organy administracji są obowiązane do udostępniania każdemu informacji o środowisku i jego ochronie znajdujących się w ich posiadaniu lub które są dla nich przeznaczone.
- Każdy ma prawo składania uwag i wniosków w postępowaniu w ochronie środowiska wymagającym udziału społeczeństwa.

Damian Czechowski

Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Katowicach

damian.czechowski.katowice@rdos.gov.pl

tel. 32 20 77 867

Dziękuję za uwagę

REGIONALNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA
W KATOWICACH